

ÖVERSIKTSPLAN TRANÅS KOMMUN

Antagen av Kommunfullmäktige 2011-06-13

Del 2. Områdesbeskrivningar

TRANÅS KOMMUN

ANSVAR TYDLIGHET RESPEKT KREATIVITET

Innehållsförteckning

Tranås centrum - stadsvisionen	2
Hätte, Bredstorp, Älmås m fl	6
Fröafall/Tostås	8
Norraby/Skobo	10
Adelövstrakten	12
Gripenberg och Ådala	14
Sommens samhälle	16
Hubbarp/Höganloft	18

Tranås centrum - Stadsvisionen

Tranås centrum från norr med de tre stråken Svartån, Storgatan och järnvägen

Tranås centrum, eller stadskärnan som det ibland också benämns, med den boulevardliknande Storgatan och sitt sammanhållna utbud av handel och service ger ett både stadsmässigt och levande intryck. Den yttre gränsen för Storgatan, tillika entré till centrum, utgörs av cirkulationsplatserna i norr och söder. I väster begränsas centrum av järnvägen, som i sammanhanget är en påtaglig barriär. Österut utgörs den huvudsakliga avgränsningen av Svartån. Stora delar av Tranås centrum är av riksintresse för kulturmiljövård.

Omedelbart väster om centrum och järnvägen börjar det Västra industriområdet som även innefattar handelsområden, aktivitetslokaler mm. I södra och norra delarna ansluter bostadsområden. På flera håll finns större och mindre ytor med oanvänd mark, huvudsakligen avsatt för expansion av befintliga verksamheter. Luckområden utan särskild funktion finns i begränsad omfattning. I norra delen rinner Lillån, ett vattendrag med höga naturvärden men också översvämningsproblematik, som har sitt utlopp i Svartån.

Öster om centrum rinner Svartån fram i nordlig riktning ut mot sjön Sommen. Området närmast Svartån präglas av ett stråk med parker och mer eller mindre tillgängliga grönområden. Centralt i detta stråk ligger Östanåparken som består av ett våtmarksområde med höga naturvärden och en fastare naturparkdel. Denna del har historiskt sett ingått i det intilliggande Badhotellets verksamhetsområde men också använts flitigt av allmänheten och är i dag i stort behov av en upprustning.

I väster gränsar Östanåparken till det Centrala Industriområdet som hyser en mångfald av företag i olika storlekar och kategorier. Detta är Tranås äldsta industriområde med delvis eftersatt bebyggelse men också en resurs för näringslivets utveckling, inte minst inom hantverk och service. Området är sedan tidigare utpekat som tänkbart omvandlingsområde med inriktning mot funktionsblandning som också skulle kunna medge inslag av bostäder.

Norr om Östanåparken ligger ett sammanhängande område av offentliga miljöer med bl a Stadshuset, Holavedsgymnasiet, Parkhallen, Simhallen och Idrottshuset. Härifrån fortsätter parkmiljöerna längs Svartån och den offentliga karaktären är påtaglig längs större delen av sträckan med bland annat Kulturskolan och Sommenforum.

Längst i norr av detta stråk med parker och offentliga miljöer ligger Tranås inre hamn som omges av såväl bostadsbebyggelse som verksamhetsområden och offentliga miljöer på ömse sidor. Framförallt sommartid är hamnområdet välbesökt och det bedöms ha en stor utvecklingspotential.

Tillgängligheten inom centrum är generellt sett god med ett väl utbyggt gång- och cykelnät och gratis stadstrafik. Flertalet områden och större målpunkter i tätorten ligger inom gång- eller åtminstone cykelavstånd från resecentrum.

Några områden, i huvudsak arbetsplatser, bedöms dock ligga utanför räckvidden för vardaglig gång- och cykeltrafik. I vissa fall kan

Södra delen av Tranås centrum med Östanåparken i bakgrunden

även trygghetsfrågan ha en avgörande betydelse för valet av färdväg, det gäller inte minst efter mörkrets inbrott. Tillgängligheten för funktionshindrade varierar. En fördel med Tranås är emellertid att många servicefunktioner finns samlade över en ganska liten yta. Tillgänglighetsförbättrande åtgärder utförs och följs upp inom ramen för kommunens handikapplan.

Som så alltid är fallet i en befintlig stadsmiljö finns det ett antal mer eller mindre medärvda miljö- och riskfaktorer att förhålla sig till. Centrala delar omfattas av ett kontrollprogram för att bevaka halterna av bensen och partiklar och lokalt kan utsläpp och buller från verksamheter vara ett problem. En tidigare genomförd klimatstudie visar på att bl a de lägre delarna av Junkaremålen med omgivningar har ett lågt ventilationsindex vilket innebär luftföroreningar kan dröja sig kvar. På många platser finns också misstänkta markföroreningar där eventuellt saneringsbehov måste utredas innan bebyggelse eller annan förändring av markanvändningen kan komma till stånd.

Rekommendationer och riktlinjer

I det följande beskrivs de nyckelområden som bedöms ha särskilt stor betydelse för öka centrum- och därmed hela Tranås attraktivitet. Till största delen handlar det om att förstärka kvalitéer som redan finns, men här finns även inslag av mer omfattande förändringar med det huvudsakliga syftet att bygga bort barriärer, länka samman olika stadsdelar och utvidga stadskärnan till att omfatta flera stadsdelar. Samtliga områden behandlas också i stadsvisionen, som tar ställning i ett antal strategiska utvecklingsfrågor.

Storgatan

Nuvarande centrum kommer även att fortsättningsvis ha rollen av ett regionalt nav. Den servicetäta miljön ger kvalitéer av särskilt stor betydelse för grupper med stort service- och tillgänglighetsbehov, såväl individer som verksamhetsutövare. Därför måste alla möjligheter tillvaratas att ytterligare öka densiteten i markanvändningen – mycket av allt. Detta görs lämpligen genom att tillkommande bebyggelse inordnas i riksintresset, dvs fasadliv och entréer placeras i gräns mot gatan och bebyggelsen uppförs i 3-5 våningar med fasader av sten eller puts. På så vis förstärks och vårdas stadskaraktern och om de obebbyggda tomter som idag nyttjas för parkering kan bebyggas enligt denna princip bör mellan 250 och 300 nya lägenheter kunna tillskapas.

Resecentrum

Kring nuvarande stationsområde ska på sikt ett omfattande resecentrum kunna utvecklas. Oavsett om eller när en höghastighetsjärnväg anläggs genom- eller i anslutning till Tranås kommer området att öka i betydelse för Tranås utveckling. Tillgänglighet prioriteras och förutom funktioner som har direkt med resande att göra ska området kunna erbjuda plats för handel, verksamheter och aktiviteter. Resecentrum ska också utvecklas som förbindelselänk mellan Tranås östra och västra delar.

Multifunktionsområde i väster

Området väster om järnvägen ska integreras med stadskärnan och utvecklas till ett multifunktionsområde med hög tillgänglighet och aktivitet dygnet runt. Handeln på ömse sidor av järnvägen skall

förstärka och komplettera varandra. Breddning av passager som medger alla trafikslag inklusive fordonstrafik under järnvägen är viktiga led i arbetet.

Funktionsblandning i Centrala industriområdet

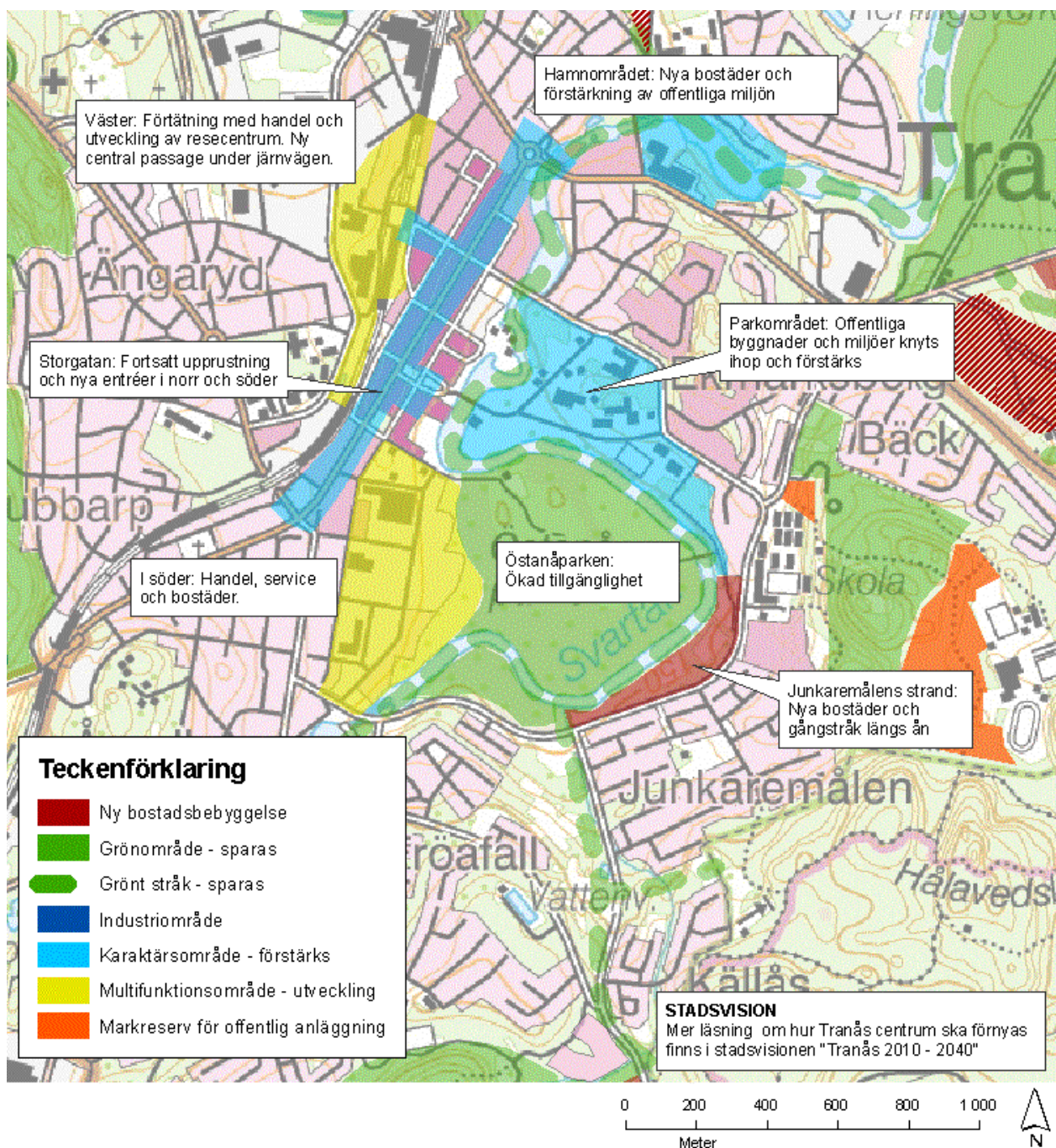
Området gränsar till stadskärnan. Inriktningen är att expandera stadskärnan med bostäder, handel, kontor och service. Områdets mångfald är en tillgång samtidigt som det har en stor potential som utvecklingsområde för nämnda verksamheter. En sådan funktionsblandning innebär att miljöstörande verksamheter fasas ut. Misstanke om markföroreningar innebär att eventuella saneringsbehov kan komma att aktualiseras. Nyttillkommande bostadsbebyggelse medför strängare miljökrav på befintliga verksamheter. Startpunkter för en omvandling är företrädesvis de områden som idag är i sämst skick, de som inte fyller någon särskild funktion och de angränsande områden som är möjliga att utveckla.

Öster om centrum – sammanhängande offentligt rum

Den offentliga karaktär som präglar området öster om Tranås centrum med bland annat Holavedsgymnasiet, Parkhallen, Idrotts- och Simhall, Stadshus samt parkmiljöer ska förstärkas. Mindre markområden kan därför behöva ianspråkta för komplettering eller utbyggnad av befintliga verksamheter, men i övrigt bör huvudinriktningen för utomhusmiljön vara fortsatt utveckling av en stadspark med förutsättningar för olika aktiviteter och evenemang.

Utveckling av inre hamnen

Den inre hamnen erbjuder en miljö som kan tillföra Tranås en maritim känsla. Länkarna mellan hamnområdet och centrum bör förstärkas genom tydligare stråk samtidigt som själva hamnen utvecklas med bostäder och offentliga miljöer samt gång och cykelbanor i ett sammanhängande stråk på båda sidor av ån. Eventuella möjligheter till broslagning bör undersökas. I förlängningen av detta kan Norra Storgatan förtätas och utvecklas till en stadsgata.

Inre hamnen med bland annat Sommenforum

Förstärkning av entréerna till centrum

I norr och söder bör centrum få tydliga entréer som samtidigt kan leda vidare mot andra områden som omfattas av stadsvisionen. I norr kan befintlig cirkulationsplats bli en tydligare entré genom att stadsmiljön förtätas och vattnet lyfts fram. I söder planeras för en cirkulationsplats som också innebär att Hermelinsgatan blir en huvudgata som leder in mot centrala industriområdet – det framtida multifunktionsområdet.

Förbättrade tvärstråk/passager

De större tvärstråk som finns över Storgatan är av stor strategiskt betydelse. Genom den nyligen genomförda ombyggnaden av torgmiljön (Klockareplan) finns nu ett tydligt stråk från Stadshuset fram till gångtunneln under järnvägen. Den största potentialen bedöms dock ligga i att utveckla stråket Falkgatan - Stationen - Västra vägen där utvecklingen av Tranås resecentrum och omgivande funktioner står i fokus.

Trafiksystem i förändring

Utveckling av Tranås centrum förutsätter också en utveckling av trafiksystemet. I en övergripande trafikplan för Tranås tätort ges förslag på förändringar som syftar till att förbättra säkerheten, förbättra tillgängligheten samt minska miljöbelastningen i centrum. De viktigaste förändringarna redovisas i del 1, avsnittet om kommunikationer.

Ny bebyggelse mellan Junkaremålen och Svartån

Vid Junkaremålen, mellan Östra vägen och Svartån finns ett område som detaljplaneras för ny bostadsbebyggelse. Genom att tillskapa nya bostäder och en ny strandpromenad inklusive bro mot Östanåparken, skapas ett attraktivt område för både boende och allmänhet.

Ny bebyggelse mellan Östanåparken och Centrala Industriområdet

Det centrala läget och närheten till Östanåparken innebär höga attraktionsvärden för etablering av nya bostäder här. Inledningsvis måste markbeskaffenhet, saneringsbehov och påverkan från närliggande verksamheter utredas. I den nya planen skall tydliga entréer mot Östanåparken skapas för att på så sätt öppna upp området och skapa bättre tillgänglighet mellan stadskärnan och parken. Eventuellt kan en långsgående kanal anläggas, vilket skulle ge området en egen, unik karaktär.

Östanåparken – område för rekreation och fritid.

Östanåparken erbjuder höga rekreativvärden i ett centralt läge med förutsättningar för god tillgänglighet. Huvuddelen av områdets utveckling ska även i framtiden utgå från rekreativvärdet med åtgärder för en förbättrad tillgänglighet och mer aktivitet. Genom att anlägga ytterligare broar från öster, söder och väster erhålls ett stjärnformat system av promenadstråk med väsentligt förbättrad tillgänglighet mellan olika stadsdelar.

Höghastighetsjärnvägen och Tranås kommun – de stora möjligheterna

Götalandsbanan är namnet på den planerade höghastighetsjärnvägen på sträckan Stockholm-Linköping-Jönköping-Göteborg. I utredningen ingår ett alternativ med stationsläge i Tranås som radikalt skulle förändra förutsättningarna för kommunens utveckling och då inte minst vad gäller kopplingen mellan östra och västra delen av Tranås tätort samt markanvändningen i anslutning till befintlig järnväg och resecentrum. De förväntade effekterna av olika alternativ samt hur de påverkar planeringsförutsättningarna kommer att behandlas i en kommande fördjupning.

Hätte, Bredstorp, Älmås m fl - öster om Tranås

Området söder om Svartån, mellan Tranås tätort och sjön Sommen, spelar en nyckelroll för kommunens framtida utveckling. Det på samma gång sjö- och tätortsnära läget gör området mycket attraktivt för ny bostadsbebyggelse. Det handlar samtidigt om en komplex planeringssituation där flera stora samhällsintressen, inte minst för rekreation och friluftsliv, sammanfaller med varandra

De flackaste delarna finns i norr medan terrängen söderut är mer kuperad. Jordbruksmark finns företrädesvis i de västra delarna längs väg 131 medan de östliga delarna ut mot sjön domineras av bland- eller tallskog. Närmast sjön går berg i dagen på flera ställen. Bostadsbebyggelsen är koncentrerad till sjön Sommens strand samt det nya bostadsområdet vid Hätte.

Omedelbart väster om det aktuella området ligger Illerns natur- och friluftsreservat som hyser flera friluftsanläggningar och ett omfattande nät av motionsslingor. I direkt anslutning till reservatet ligger också Bredstorp idrottsplats och Fridhems ridskola. Öster om väg 131 ligger ytterligare anläggningar varav de två största är Hätte bad och camping samt Bredstorp motocrossbana. Lättillgängliga strandområden finns i första hand i anslutning till Hätte bad och camping samt längs Svartån. Häromkring finns också populära strövområden.

Höga naturvärden finns i första hand i anslutning till Älmås Askskog (Natura 2000 – område) i söder, Svartån i norr samt oexploaterade strandavschnitt längs sjön Sommen. I den norra delen, vid sjön, ligger Tranås säteri, en kulturhistoriskt värdefull herrgårdsanläggning med medeltida anor.

Miljö- och riskfaktorer som särskilt måste beaktas i området är:

- Buller från Bredstorp motocrossbana samt skjutbanorna i Älmås och Mada.
- Kommunens vattentäkt vid Seglarvik och de grundvattenförekomster som finns i närområdet
- Den fd avfallsdeponin vid Aspa (hushållsavfall)
- Närheten till sjön Sommen, som i kombination med bebyggelsestrycket längs stränderna ställer höga krav på VA- och dagvattenhantering i stora delar av området (se även avsnittet om Vatten)

Rekommendationer och riktlinjer

Som framgår i det kommunövergripande avsnittet om bebyggelseutveckling finns ett långsiktigt behov av att planlägga mark för bostadsbebyggelse öster om Tranås tätort. Området har sådana kvalitéer att det per automatik hamnar i blickpunkten när tätortens framtida utveckling diskuteras.

Det handlar inte bara om nya attraktiva bostadsområden utan även möjligheterna till tätortsnära rekreation, utveckling av besöksnäringen, en långsiktigt tryggad vattenförsörjning, förutsättningarna för en hållbar infrastruktur etc.

De olika intressen och anspråk som redovisats är ur detta perspektiv snarare att betrakta som kompletterande byggstenar i en attraktiv och hållbar tätort än som konfliktområden. Inte heller råder det någon trängsel varför de särskilda bevarande- och hänsynskrav som finns i området utan problem bör kunna tillgodoses. Det är viktigt att det som gör området attraktivt inte byggs bort.

De områden som ligger söder om Hättevägen samt mellan Bredstorp gård och Hätte Camping, bedöms ha goda förutsättningar för tätortsexpansion. Genom att spara gröna stråk och skapa naturliga kopplingar till Hätte erhålls dessutom en bra tillgänglighet till sjön Sommen. Utvecklingen av bostadsbebyggelse föreslås här i två områden: Hätte II med möjlig expansionsriktning söderut samt Bredstorp med möjlig expansionsriktning västerut.

Väster om bebyggelsen längs Strandvägen kan komplettering ske med ytterligare bostäder. Området föreslås få en ny angöring väster om bebyggelsen varvid Strandvägen kan omvandlas till gång- och cykelväg.

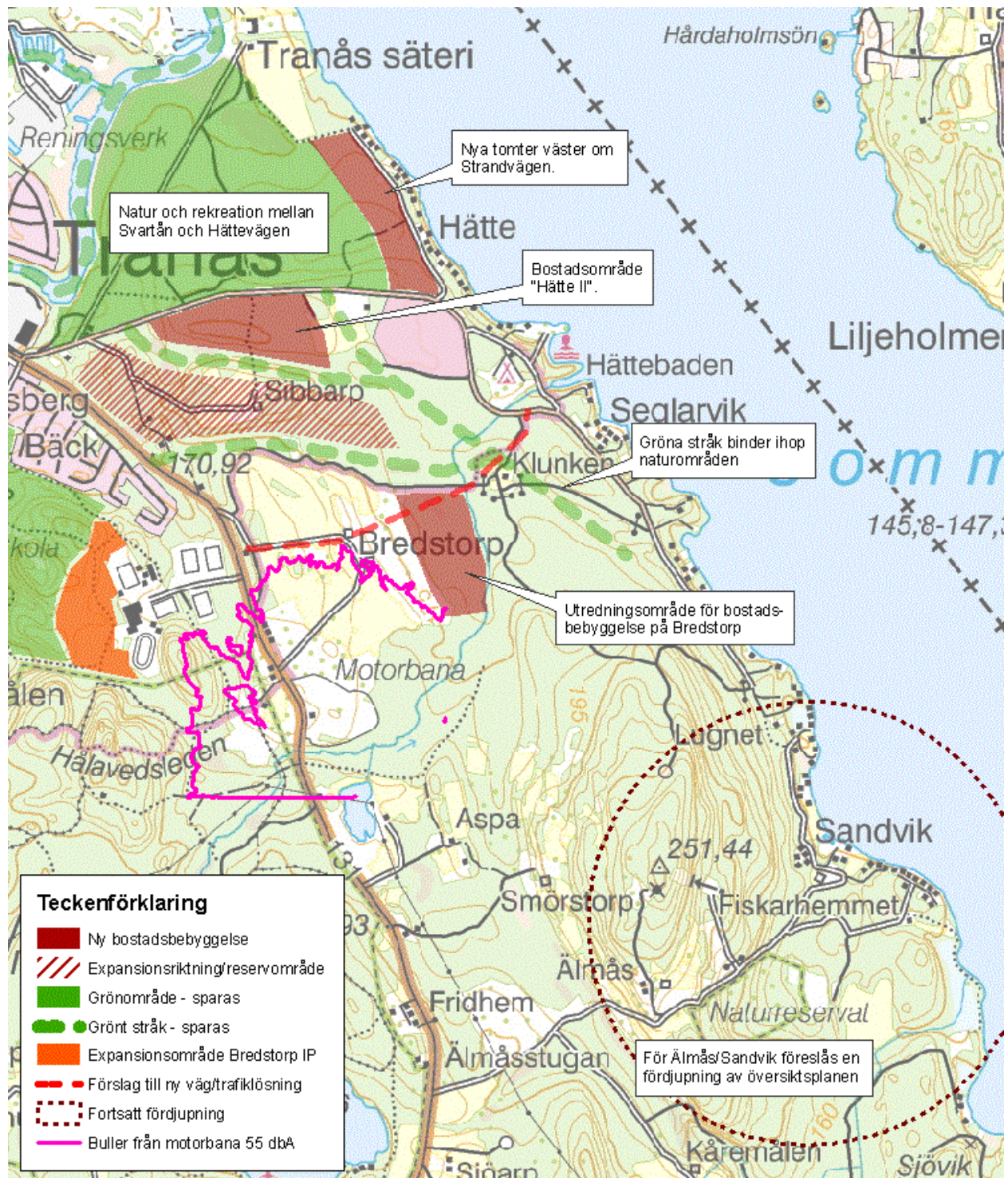
Området norr om Hättevägen har redan idag kvalitéer som strövområde, inte minst längs Svartån. En bebyggelseutveckling söder om Hättevägen kommer att ytterligare framhäva denna potential. Området bör därför utvecklas med hänsyn till natur och friluftsliv. Mellan befintlig och ny bebyggelse söder om Hättevägen bör en grön korridor sparas som binder samman grönområdena i norr och söder.

Bebyggelsen längs stränderna söder om Hätte kan med fördel kompletteras med ytterligare en eller flera rader in mot land. Obebyggda sträckor och luckor bör dock sparas för allmänhetens tillgänglighet samt växt och djurliv.

Förutsättningarna i området behöver dock studeras närmare i en fördjupad översiktsplan och därvid måste särskild hänsyn tas till jord- och skogsbrukets behov samt områdets höga värden för naturvård, rekreation och friluftsliv.

Ytterligare längre söderut ligger Älmås/Sandvik med sjönära bebyggelse som på sikt kommer att ingå i kommunens VA-område. Fastigheten Älmås 1:4 är en donation som förvaltas av Tranås kommun. Delar av området, främst i anslutning till de sjönära och redan bebyggda delarna, är av strategisk betydelse för framtida bebyggelseutveckling.

Med den bebyggelseutveckling som föreslås bör trafiknätet kompletteras med ytterligare en angång från Ydrevägen. En samordnad lösning är att via cirkulationsplats vid Bredstorp försörja både de nya bostadsområdena och idrottsplatsen samt skapa möjligheter att ansluta även motorbanan. Härutöver bör korsningen Ydrevägen – Östra vägen – Hättevägen få en säkrare utformning.

Förslag till markanvändning och fortsatta utredningsområden

Fröafall/Tostås

I sydöstra delen av Tranås tätort ligger de populära villaområdena Tostås och Fröafall. Den stora utbyggnaden av dess områden skedde under 80- och första halvan av 90 – talet men även fortsättningsvis har det fyllts på med nya villor. En särskild kvalité med området är närheten till Ilerns naturreservat, som utgör rekreationsområde för hela Tranås tätort, samtidigt om det är promenadavstånd till centrum.

Mellan Ilernreservatet och befintlig bebyggelse ligger ett område i västlig och nordvästliga sluttningar som längre åt sydost bryts av en dalgång. Naturen är varierad med både barr och lövskog samt mindre odlingsmarker. Dokumenterade arkeologiska värden och naturvärden i form av nyckelbiotop och sumpskog finns i områdets periferi och kan utan svårighet undvikas vid en exploatering. I östra delen, vid Råsvägen mitt emot SOL Örsbäcken ligger brandkårens fd övningsplats som eventuellt kan innehålla markföroreningar.

Tranås från söder via Råsvägen

Eljusspåret i Ilerns naturreservat

Hela området mellan Tostås – Fröafall och Illernreservatet är sedan tidigare, utan närmare precisering, redovisat som tänkbart för nya bostadsområden i vissa delar. Då det nu endast återstår ett fåtal tomter och området har förutsättningar att växa aktualiseras frågan om planläggning av nya villaområden. Därmed uppkommer även frågan om markförvärv

Rekommendationer och riktlinjer

Planberedskapen i området bör förstärkas för en etappvis utbyggnad av Tostås – Fröafall med enbostadshus enligt följande:

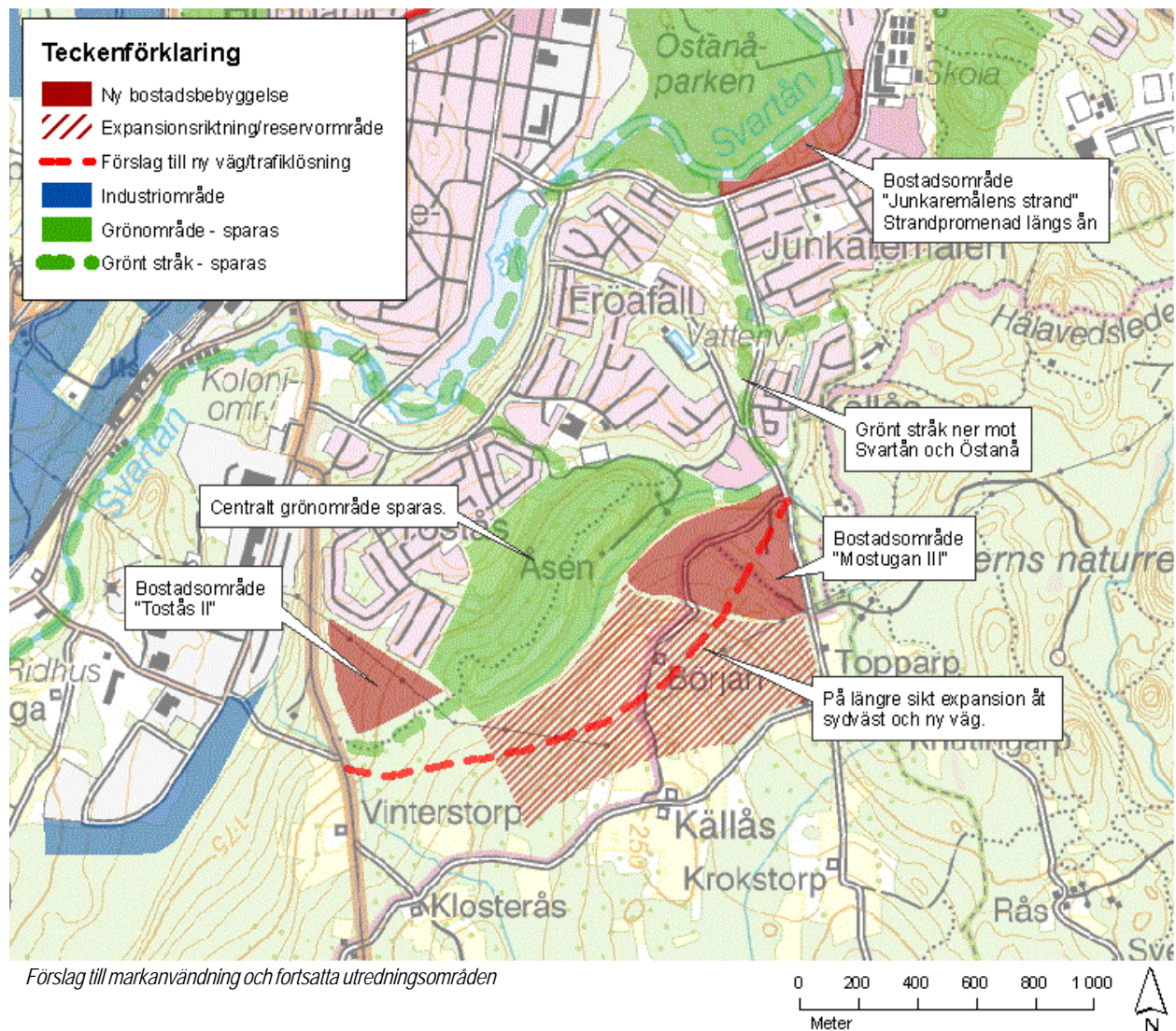
Etapp 1: Söder om Mostugan planläggs för ca 30 villatomter på kommunägd mark. Angöring kan ske via befintlig. Innan marken kan tas i anspråk måste räddningstjänstens fd övningsplats inventeras med tanke på eventuella markföroreningar.

Etapp 2: Sydväst om Tostås i anslutning till Bordsjövägen kan ytterligare tomter planläggas med anslutning via Bordsjövägen. Området bedöms ha låga naturvärden och kan med fördel anslutas med befintlig bebyggelse. Avståndet till industriområdet måste särskilt beaktas.

Etapp 3: På marker tillhörande Källås 1:1, ca 600 m sydöst om befintlig bebyggelse bedöms det som möjligt att tillskapa ett större område för bostadsbebyggelse. Detta är i ett längre tidsperspektiv och förutsätter markförvärv samt att en ny väg anläggs, förslagsvis som en förlängning av angöringen till området i etapp 3 ovan och vidare mot Bordsjövägen.

De tre nya bostadsområdena kommer att omgärda ett centralt naturområde som bland annat innefattar en dalgång med långsgående bäck och en höjd som efter gallring kan erbjuda en slående utsikt. Dessa delar bör bevaras, dels i form av en genomgående grön korridor mellan Bordsjövägen och Råsvägen, dels som ett mer sammanhängande grönområde i de centrala delarna.

På så vis skapas ett centralt och lättillgängligt rekreationsområde som ger området extra kvalitéer, inte minst vid en mer omfattande utbyggnad enligt etapp 3.

Förslag till markanvändning och fortsatta utredningsområden

Illerns naturreservat är beläget strax söder om Tranås tätort runt sjön Illern. Lederna är lätta att vandra och löper genom ett kuperat barrskogsområde med flera lämningar från istiden. Här kan man njuta av vacker tallskog, hagar och blåbärskog. I och i anslutning till området finns många olika anläggningar för idrott, rekreation, lägerverksamhet mm, allting sammanlänkat med ett vitt förgrenat stig- och ledssystem för både vinter- och sommarbruk. Vissa delar är elljusspår. Illernreservatet har ett rikt djurliv i form av älg, rådjur, räv, grävling och skogshare. Det omväxlande landskapet bidrar till en såväl art- som individrik fågelfauna.

Norraby/Skobo

Med sitt läge vid sjön Sommen erbjuder Norrabyområdet i norra delen av Tranås tätort ett av kommunens mest attraktiva lägen för bostadsbebyggelse. Tillsammans med Hätte representerar området en väsentlig del av senaste års tillskott av villabebyggelse och kommunens satsning på Norraby hade en avgörande katalytisk effekt då bostadsbygandet kom igång under början av 2000-talet.

Den sjönära bostadsbebyggelsen ligger i huvudsak längs östra delen längs sjön. Enstaka bostäder finns även i norr mot Skobo. I söder gränsar området mot Granelund och Näckströmsområdet med blandat boende och verksamheter. Sydöstra delen av området domineras av Norraby golfbana.

Centralt i området ligger Norraby återvinningscentral och före detta avfallsdeponi, vilket sedan lång tid tillbaka begränsat markanvändningen inom en zon av 500 meter. Deponin togs ur bruk 2008-12-31 medan övriga verksamheter såsom sortering, mellanlagring och bearbetning kvarstår. Avslutningsarbeten inklusive slutäckning kommer att pågå under många år. Transporter, markarbeten m fl verksamheter kommer alltså att fortgå i ganska stor omfattning även fortsättningsvis.

Att den tidigare deponiverksamheten begränsat markanvändningen över stora delar av området har samtidigt inneburit att ett stort naturområde har bevarats intakt. Tillgängligheten varierar med både steniga, branta delar och mer lättillgängliga stignät.

Norraby från nordost

I väster gränsar området mot järnvägen, vilket innebär en viss bullerpåverkan. Befintlig bebyggelse och den naturliga terrängen, ger dock en bullerreduktion längs större delen av sträckan.

I ett långsiktigt perspektiv är området, framförallt ur ett boendeperspektiv, ett av kommunens mest attraktiva utvecklingsområden. Att deponin avslutas gör det möjligt att efterhand styra över markanvändningen för andra ändamål.

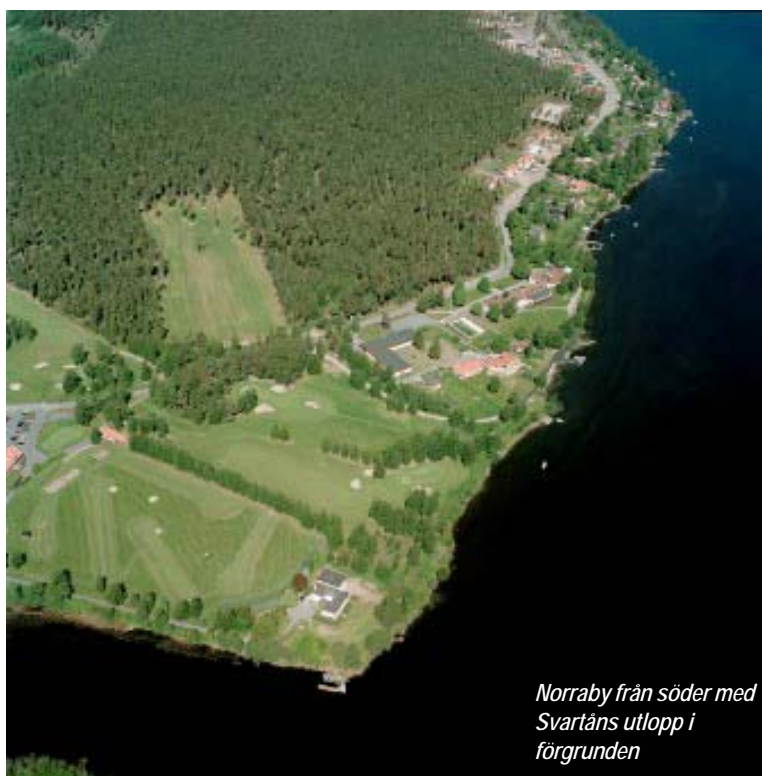
Marken är i kommunal ägo och befintlig infrastruktur kan i hög grad nyttjas, vilket bidrar till att begränsa exploateringskostnaderna.

Rekommendationer och riktlinjer

Området bör successivt omvandlas mot ett område för bostadsbebyggelse och rekreationsändamål. Avgörande för såväl tidsaspekt som omfattning är i vilken takt avslutningen av deponin kan ske och i vilken mån befintliga verksamheter påverkar möjligheterna till fortsatt bebyggelseutveckling. Med reservation för dessa frågeställningar, som får hanteras i samband med fortsatt utredning och planläggning av området, bör några grundläggande principer gälla för områdets utveckling:

Nordväst om befintlig bebyggelse i Norraby, på delar av udden, föreslås ett nytt område för bostäder. Den föreslagna avgränsningen utgår från ett skyddsavstånd på ca 500 meter från själva deponin, det befintliga strandskyddet samt att allmänheten ska ha en god tillgänglighet till yttre delarna av udden.

Detta område bör kunna bebyggas omgående och för att samtidigt förbättra trafiksituationen föreslås ett parallellt genomförande av den planerade GC-banan längs Norrabyvägen.

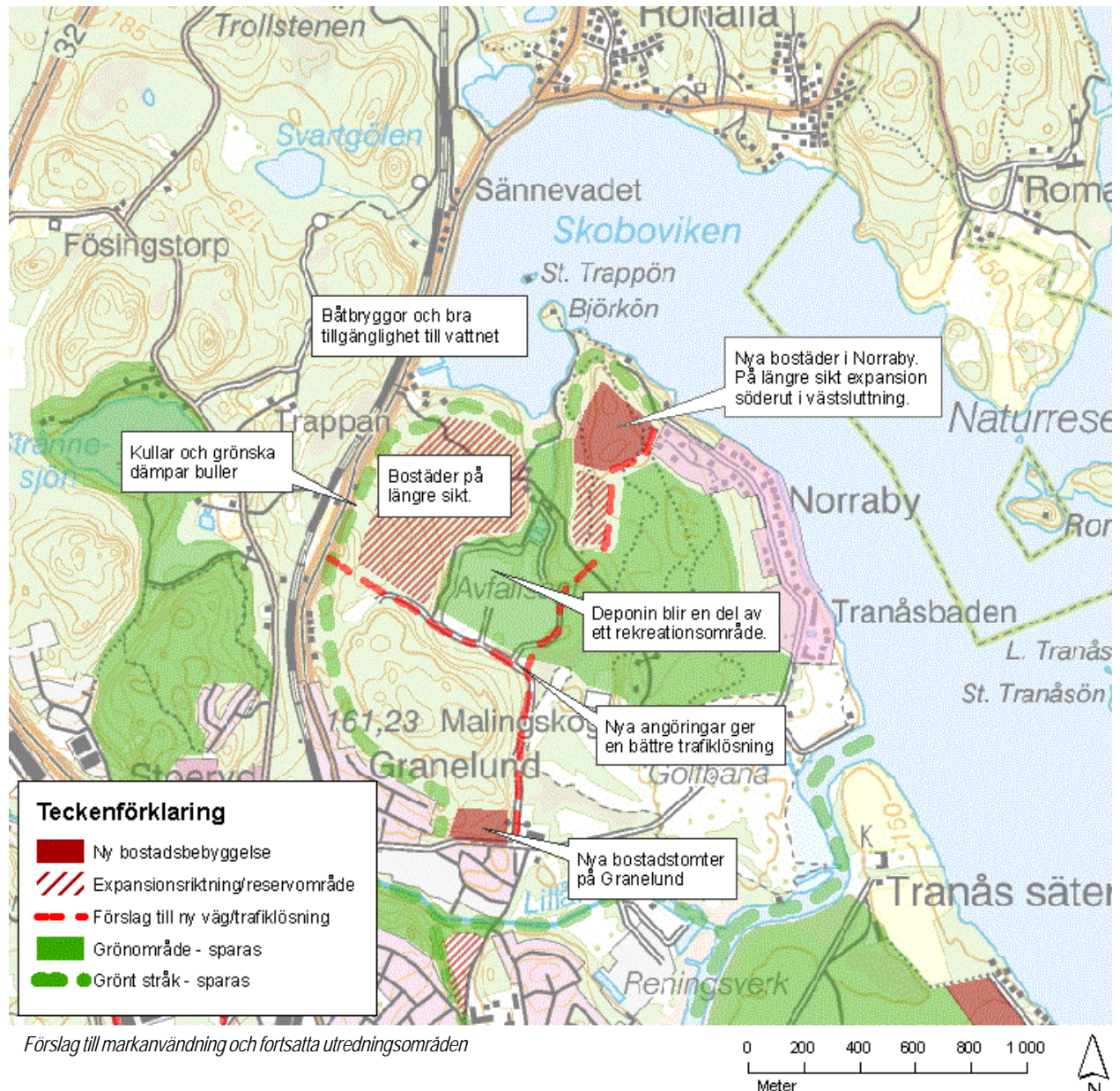
Norraby från söder med Svartåns utlopp i förgrunden

På längre sikt bör fortsatt expansion kunna ske söderut på de västsluttningar som idag gränsar mot kanalen från deponin, detta dock först när sluttäckning skett och området i sin helhet kan övergå till annan markanvändning. I detta skede bör också en ny väg anläggas som gör det möjligt att nå Norraby flera håll.

I väster avsätts ett större område för fortsatt utredning. Den föreslagna inriktningen är bostäder med särskild hänsyn till områdekaraktären och friluftslivets behov. Längst i väster lämnas ett grönt stråk som bildar buffert mot väg och järnväg samt leder ut mot sjön. Genom att förlänga och koppla samman befintlig väg till deponin

med Romanäsvägen kan området angöras från två håll. En nyckelfråga är påverkan från verksamheten vid återvinningscentralen. En alternativ lokalisering har föreslagits i Hjälmarydsområdet.

De inre delarna av Norraby bör tillsammans med den fd deponin utvecklas till ett gemensamt rekreationsområde. I samband med att deponin sluttäcks uppstår även en möjlighet till vidareutveckling av golfbanan. Den obebyggda strandzonen som finns längs de norra delarna av området bör utvecklas mot en förbättrad tillgänglighet för allmänheten med bland annat båtbygggor och strandpromenad.

Mitt emot Norraby, på andra sidan Skoboviken ligger Romanäs naturreservat som bjuder på upplevelser av både skön natur och kulturhistoria. Vad som främst präglar natur- och kulturmiljön på Romanäs är jordbruket med tillhörande ängs- och hagmarker. Det strandnära odlingslandskapet har sedan länge varit ett populärt strövområde.

Nässets södra del består av åkrar, öppna betesmarker och lövklädda hagmarker. Nordvästra delen av Näset är barrskogsbeklädd. I reservatet ingår även den östra delen av Romanö, vanligen kallad Fårön, samt en mindre holme kallad Kungshatt.

Adelövstrakten

Den västra kommundelen är ett glesbefolkat område med Adelövs kyrkby och marknadsplats som historiskt centrum. Avståndet härifrån till Tranås är ca 25 km och till Jönköping ca 40 km. I Adelöv finns skola åk 1 – 5 och barnomsorg. Avståndet till närmaste dagligvarubutik är ca 10 km. Kollektivtrafiken utgörs i dagsläget av en busslinje längs väg 133 plus kompletteringstrafik. Det lokala näringslivet är i huvudsak knutet till de areella näringarna och en särskilt välkänd aktivitet är Adelövs marknad.

Samlad bebyggelse finns huvudsakligen i anslutning till sjön Noen med företrädesvis permanentboende längs östra sidan från Tärenäs och norrut och med fritidshusområdet Vallstorp på västra sidan. Norr om denna bebyggelse utbreder sig ett stort sammanhängande område med mycket låg exploateringsgrad som enligt miljöbalken 3 kap 2 § ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdets karaktär. Särskilt skyddsvärda delar är Adelövsstråket med Stora och Lilla Glan samt Vänstern-Kalven-Frucken, både klassade som ekologiskt känsliga.

Adelöv från norr

Därutöver finns ett antal områden med stark formell skyddsstatus:

- Huluskogen, naturreservat och Natura 2000-område
- Sötåsasjön, Natura 2000-område
- Botilstorps ängs- och hagmarker, riksintresse för kulturmiljövård
- Botorps herrgård, riksintresse för kulturmiljövård
- Botorps ängs- och hagmarker, Natura 2000 - område
- Adelövs marknadsplats och fornlämningsområde, riksintresse för kulturmiljövård
- Adelövs porfyrträkt, riksintresse för värdefulla ämnen
- Näs herrgård och Brahälla slottsruin, ruinen skyddad enligt fornminneslagen
- Utökad strandskydd (200 m) för Noen och Valen

Sjöarna Noen och Valen med 133:an i förgrunden.

Noteras bör även våtmarken vid Nostorp där förutsättningarna för att utveckla områdets naturvärden är under utredning.

Ur ett regionalt perspektiv har den västra kommundelen och i synnerhet Adelövsområdet ett strategiskt fördelaktigt läge. Den relativa närheten till Jönköping i kombination med en potential för att till skapa nya attraktiva boendemiljöer är viktiga konkurrensfördelar. Den rikliga tillgången på relativt opåverkad natur innebär dessutom att förutsättningarna för naturturism och friluftsliv är mycket goda. Med tanke på olika servicefunktioner är det emellertid önskvärt med en förstärkning av befolkningsunderlaget.

De bästa förutsättningarna för utveckling av bostadsbebyggelse bedöms finnas i anslutning till norra delarna av sjön Noen där stora delar av stranden redan är avskild av större väg och befintlig bebyggelse. Därutöver finns enskilda lägen, huvudsakligen vid vatten men utanför strandskyddsområde, där enskilda markägare har meddelat ett intresse för avstyckning av tomter.

Rekommendationer och riktlinjer

En högt prioriterad fråga är att stärka serviceunderlaget. Kommunen är generellt positiv till såväl ny bebyggelse som ökat permanentboende för att öka befolkningsunderlaget och den västra kommundelen är i sammanhanget prioriterad.

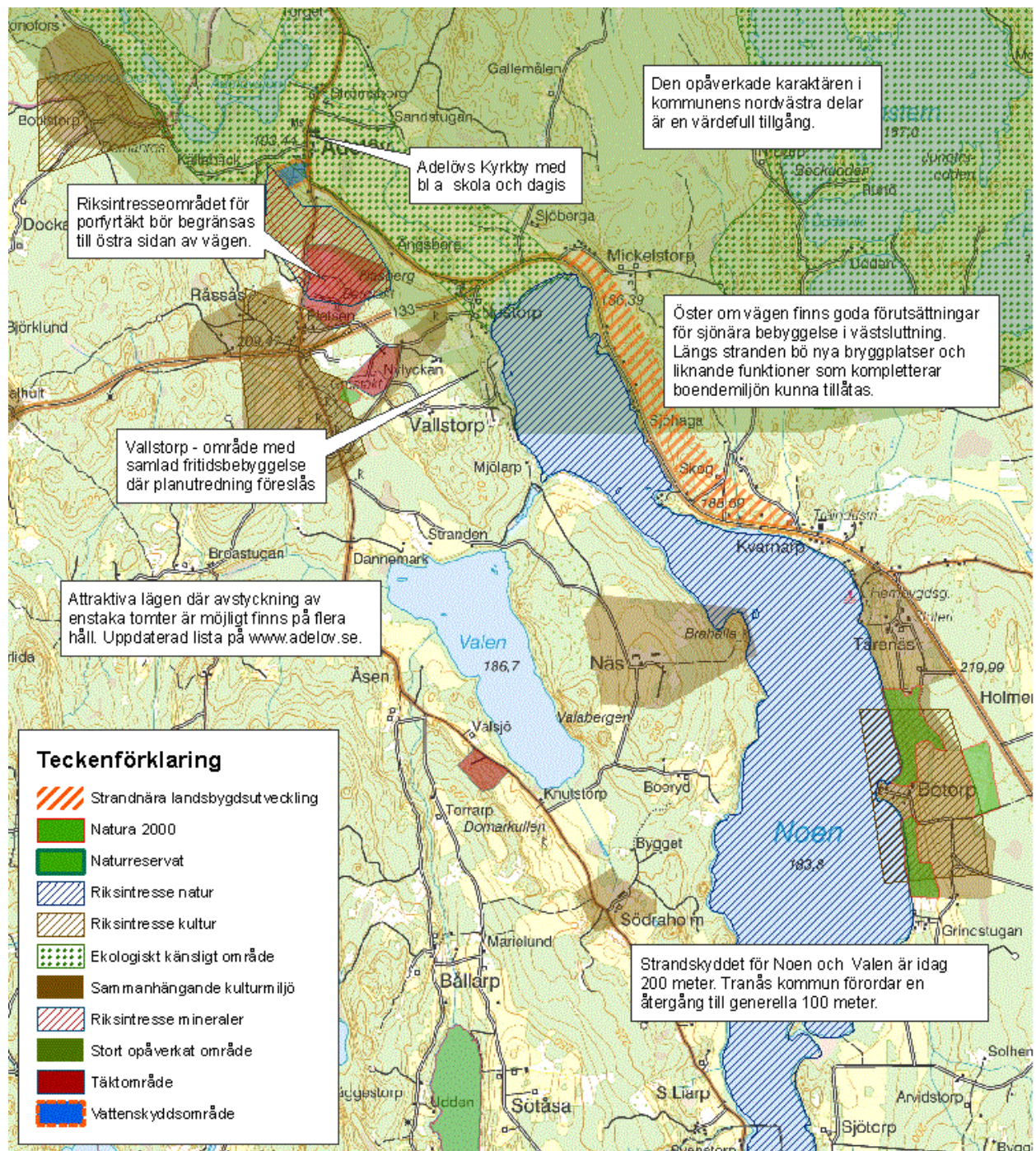
Därför har delar av området kring norra delen av sjön Noen föreslagits som så kallat LiS – område (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Det föreslagna området sträcker sig från Kvarnarp i söder till vägen mot Mickelstorp i norr. För själva bostadsbebyggelsen torde vägen verka tillräckligt avskärmande för att medge dispens men området bör även omfatta själva strandzonen med tanke på möjligheten att anlägga båtbyggor och liknande allmänna funktioner som ett komplement till boendemiljön.

Området bör ses i sitt sammanhang med övrig samlad bebyggelse kring Vallstorp, Adelöv m fl och omfattas av en kommande planutredning där i första hand VA-frågor och trafiklösningar kommer att studeras. Beträffande övriga förutsättningar finns redan idag ett flertal bostadshus i området på både längre och kortare avstånd från sjön. Närheten till vägen dock kräver särskild hänsyn till trafiksäkerhet och bullerpåverkan.

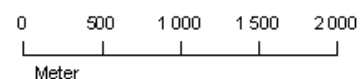
I de nordvästra delarna av kommunen gäller generellt sett andra förutsättningar. Här bör den opåverkade karaktären värnas. Detta utesluter dock inte enstaka bostadshus och det bör också vara möjligt med småskaliga etableringar inom t ex landsbygdsturism som samtidigt förbättrar tillgängligheten för rekreation och friluftsliv.

Det finns idag inte några kända anspråk som skulle hota de höga natur- och kulturmiljövärden som finns i trakten. För Adelövsstråket med Stora och Lilla Glan föreslås dock en översiktlig naturinventering för att klarlägga var de högsta naturvärdena finns och hur de skall skyddas.

Det bör också noteras att Tranås kommun, av hänsyn till Adelövs kyrkby med bl a skola och skyddsområde för vattentäkt, förordar att området för framtida porfyrtäkt begränsas till östra sidan av vägen.

Förslag till markanvändning och fortsatta utredningsområden

Gripenberg och Ådala

Gripenbergs tätort ligger vid den jordbruksdominerade Säbydalen ca 11 km sydväst om Tranås tätort. Bebyggelsen, som så gott som uteslutande består av enfamiljshus, är starkt präglad av väg 133 och Södra stambanan som båda löper igenom samhället. Väster om Gripenberg, på andra sidan av Svartån, ligger Ådala och Finnanäs.

Sammantaget bor här ca 350 invånare. Barnomsorg och skola åk 1-5 finns på orten och i västra utkanten av Gripenberg ligger en kombinerad dagligvarubutik/bensinstation i ett strategiskt bra läge vid väg 133. Kollektivtrafiken utgörs av buss- och kompletteringstrafik och ett tänkbart läge för pendeltågsperrong har identifierats i norra delen av samhället.

VA – försörjningen sker idag via Finnanäs vattentäkt respektive eget avloppsreningsverk. Området kommer via överföringsledningar att anslutas till Tranås VA-system men befintliga anläggningar kommer att finnas kvar för reservändamål i avvaktan på annan lösning.

Det finns idag ett 20 – tal lediga bostadstomter, varav huvuddelen i Gripenberg, men också några i Ådala, och gällande detaljplaner omfattar ytterligare mark för bostäder. Omgivningarna erbjuder goda möjligheter till rekreation och friluftsliv och några områden som särskilt identifierats är dels i norr kring Svartån och Kvillorna och dels skogsområdet i sydost. För idrott finns fotbollsplan och skolans anläggningar.

Gripenberg från söder

Kultur- och naturvärdena i området är många och påtagliga. Den angränsande Säbydalen utgör riksintresse för kulturmiljövård och omfattar flera objekt med starkt skydd, bland vilka Gripenbergs slott intar en särställning. Svartån, som går mellan Gripenberg och Ådala utgör riksintresse för naturvård.

Den omedelbara kontakten med två stora kommunikationsleder innebär att stora delar av Gripenbergs samhälle är påverkat av buller och att det finns en riskbild vad gäller trafikolyckor, vilket dock kommer att åtgärdas i det närmaste.

Dessutom bildar framförallt järnvägen en påtaglig barriär genom samhället. Den befintliga vägporten har begränsad frihöjd varför den tunga trafiken idag är hänvisad till en plankorsning i samhällets norra del.

Tidigare redovisades en tänkbar sträckning för en framtida höghastighetsjärnväg – Götalandsbanan - parallellt med nuvarande spår genom samhället och vidare rakt norrut. Detta spår bedöms nu ha svalnat till förmån för östligare alternativ.

Gripenbergs slott ur ett lite annorlunda perspektiv. Taget från tornet på Säby kyrka

Rekommendationer och riktlinjer

Med bra trafiklösningar skulle det i betydligt högre utsträckning gå att dra nytta av de vackra omgivningarna för att utveckla attraktiva boendemiljöer i området. Inslaget av nationella intressen är dock betydande – väg, järnväg och starka bevarandebestånd ska hanteras parallellt och de olika infrastrukturprojekten är helt avhängiga statliga beslut.

Många planeringsfrågor får därför ett mycket långt- och etappindelade perspektiv samtidigt som befintliga strategiskt viktiga lägen för t ex dagligvaruservice och tänkbart pendelstopp/resecentrum måste säkerställas.

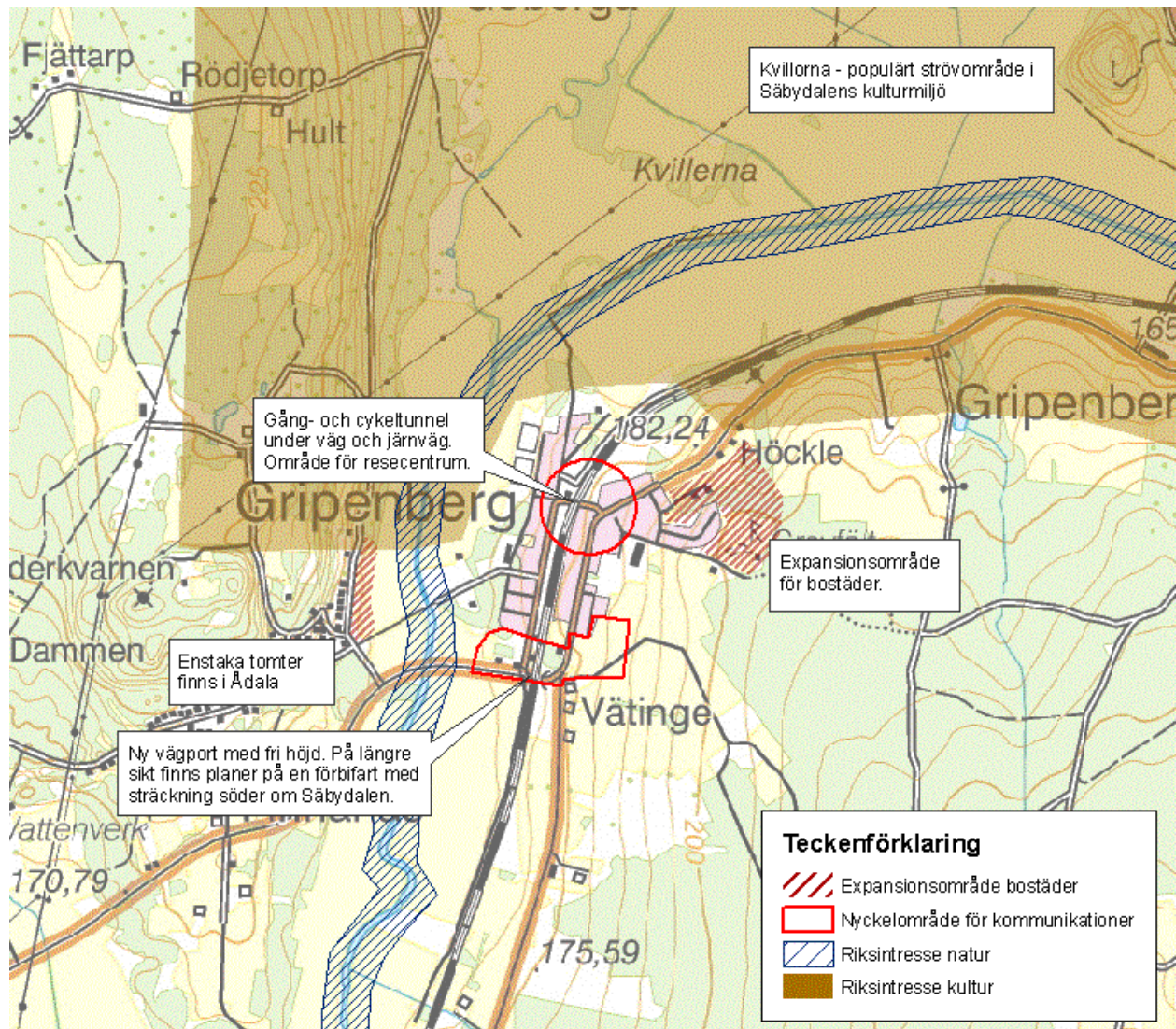
Aktuella trafikåtgärder enligt gällande detaljplan är

- ny vägport med fri höjd i söder
- befintlig vägport kvarstår för GC-trafik
- i norra delen, vid nuvarande plankorsning, byggs GC – tunnlar under väg och järnväg

I avvaktan på ovan påtalade järnvägsutredningar reserveras tills vidare industrimarken i norra delen för järnvägsändamål inklusive läge för pendeltågsperrong. Möjligheterna till förbifart har utretts i samband med tidigare FÖP. Föreslagen sträckning kvarstår.

Under nuvarande förutsättningar bedöms det inte finnas något behov av att planlägga ytterligare områden för bostäder. De obebyggda tomterna i Ådala och i de nordöstra delarna av Gripenberg har ett bra läge med utsikt över landskapet och båda områdena är möjliga att utvidga.

Tre stora riksintressen sammanfaller i Gripenbergsområdet: Säbydalen (kultur), Södra stambanan (kommunikationer) och Svartån (natur). Se vidare i avsnittet "Riksintressen och Natura 2000" i del 1: Allmänna intressen.

Förslag till markanvändning och fortsatta utredningsområden

Sommens samhälle

Sommens samhälle från norr

Sommens samhälle ligger i den nordöstra delen av kommunen och gränsar i öster mot sjön Sommen. I själva tätorten bor ca 800 invånare. Avståndet till Tranås är 12 km, till Boxholm 8 km och till Linköping 55 km. Skola och barnomsorg åk 1-6 finns på orten. Närmaste dagligvarubutiker finns i Boxholm resp Tranås. Kollektivtrafiken utgörs i dagsläget av busstrafik och kommunen arbetar för att ett pendeltågstopp ska etableras.

Bebyggelsen är utsträckt men med ett tydligt centrum och ligger till större delen på västra sidan av riksväg 32 och Södra stambanan, som löper genom samhället. Delar av bebyggelsen har en välbevarad sekelskifteskarakteristik. I anslutning till Sommens centrum men på andra sidan väg och järnväg ligger hamnområdet med Sommens pensionat, som i norr gränsar mot Lugnadalens industriområde. Nordost därom, mot sjön, ligger Sommens camping som planläggs för bostadsändamål.

Lediga och byggklara tomter finns på fyra platser: Allmänningen, Stallberga samt Södra och Norra Rockebro, sammanlagt ett 70-tal tomter för enbostadshus. Dessutom har sedan tidigare större områden benämnda Hålaveden och Mossebogatan utpekats som tänkbara för ny bostadsbebyggelse.

Viktiga områden för friluftslivet är Aggasområdet, Fotbollsplanen i norr samt naturligtvis de allmäntillgängliga delarna av stranden inklusive strandpromenaden. För sjön Sommen, som är riksintresse, gäller det generella strandskyddet på 100 meter. Längs hela tätorten är dock strandskyddet upphävt genom detaljplaner upprättade före 1975.

Den omedelbara kontakten med 2 stora kommunikationsleder innebär att stora delar av området är påverkat av buller men också en risk för allvarliga konsekvenser i händelse av trafikolycka med farligt gods inblandat. Tidigare risker för vattenförsörjningen försvinner i samband med att samhället ansluts till Tranås VA-verk.

Rekommendationer och riktlinjer

Den enskilt viktigaste framtidsfrågan för Sommens samhälle är etablering av ett pendeltågstopp. Men även bortsett från detta finns goda utvecklingsmöjligheter. Befolkningsunderlaget är tillräckligt stort för att det ska finnas grundläggande service på orten och det finns flera lägen som bedöms vara attraktiva för ny bostadsbebyggelse. Med tanke på kommunikationsläget ska det heller inte uteslutas att samhället kan bli aktuellt för nya företagsetableringar.

Sommens centrum, hamnområdet och ett framtida resecentrum bör ses som ett gemensamt offentligt rum. Med en genomtänkt sammanhållen gestaltning blir det en attraktiv och funktionell entré till samhället. Tre faktorer är särskilt viktiga:

- att service så långt möjligt lokaliseras till centrum
- att hamnområdet upplevs tillgängligt och förmedlar en känsla av båt- och sjöliv
- att perrongen får de funktioner som hör till ett komplett resecentrum

Utöver den befintliga planlagda tomtmarken avsätts redovisade områden benämnda Hålaveden och Mossebogatan för reservändamål. Till detta kommer den pågående omvandlingen av Sommens camping till bostadsområde vilket i så fall ger ett ytterligare tillskott på ett 80-tal bostäder i attraktivt läge.

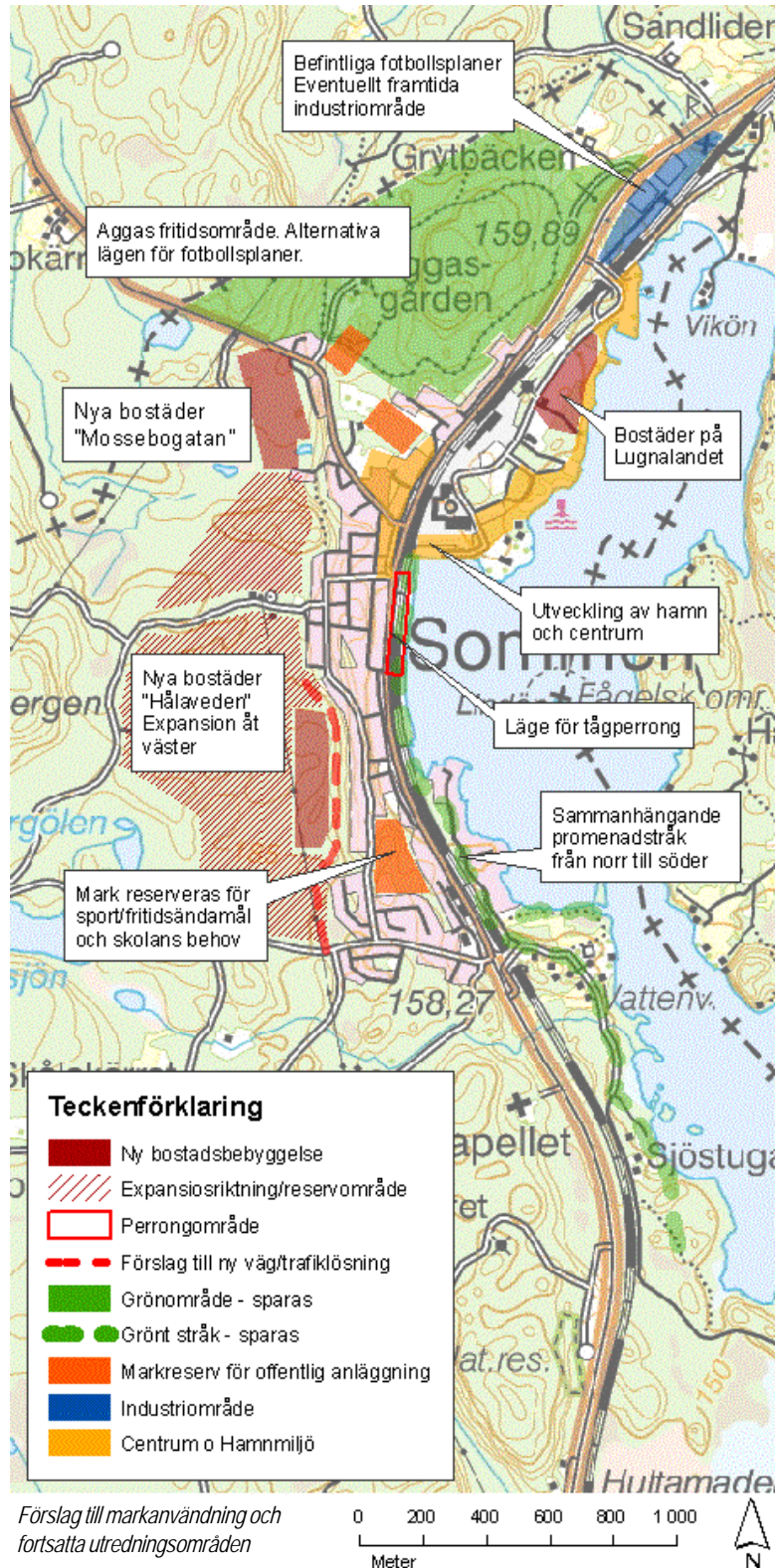
Sammantaget ger detta en mycket god planberedskap, även inför de effekter som ett framtida pendeltågstopp kan leda till.

Då lokalerna för skola och barnomsorg redan idag är maximalt utnyttjade behöver kapaciteten byggas ut. För reservändamål finns ett höjdområde omedelbart väster om den befintliga skolan som kan bebyggas.

För att möjliggöra större verksamhetsetableringar såsom industri, lager eller liknande finns idag ingen mark avsatt. Ett tänkbart alternativ om detta skulle bli aktuellt är att omlokalisera fotbollsplanerna till ett mer centralt läge väster om samhället, t ex Aggas. Därmed kommer fotbollsplanerna bort från den perifera bullerstörda miljön samtidigt som den friställda ytan kan användas för mer lämplig verksamhet. Detta är dock ett ställningstagande på längre sikt som inte får begränsa verksamhetens nuvarande utvecklingsbehov.

Strandzonen är en viktig del av samhällets karaktär och av stort värde för friluftslivet. Genom att anlägga en strandpromenad i anslutning till det framtida bostadsområdet på Lugnalandet erhålls i princip ett sammanhängande gångstråk längs hela samhället.

De norra delarna kring hamnen kan utvecklas med parkområden och aktivitetsytor samt bebyggelse som förstärker hamnkaraktären och erbjuder olika allmänna servicefunktioner. Hänsyn måste dock tas till hamnområdets kulturhistoriska värden. Mot söder kan stråket övergå till en gång- och cykelväg mot Tranås

Landsbygdsutveckling

I kommunens mindre tätorter och på landsbygden finns aktiva samhällsföreningar som varit både delaktiga och pådrivande i arbetet med översiktsplanen.

En sammanhållande kraft i det lokala utvecklingsarbetet är landsbygdsrådet, som är en politiskt tillsatt arbetsgrupp bestående av kommunalt förtroendevalda, representanter från samhällsföreningarna samt LRF.

Landsbygdsrådet jobbar för bra livsmiljö, boende, kommunikation, infrastruktur, mötesplatser, kultur och offentlig service. Rådet ska också främja företagsutveckling, konkurrenskraft och en ökad sysselsättning på landsbygden.

Hubbarp - Höganloft

Höganloft och Hubbarps industriområden ligger båda sydväst om Tranås tätort på ömse sidor av riksväg 32 knappt 400 meter fågelvägen från varandra.

Höganloft, är kommunens yngsta industriområde med goda expansionsmöjligheter och en direkt koppling till riksväg 32. Ett större område väster om befintlig industri har förvärvat iför att långsiktigt säkerställa behovet av industrimark. Inom området finns både arkeologiska värden och särskilda naturvärden att beakta, framförallt koncentrerade till sydöstra hörnet och ca 100 meter söder om området finns bostadshus.

Längre söderut, mellan riksväg 32 och södra infarten samt järnvägen ligger Hubbarps industriområde. Kontakten med både väg och järnväg ger området utmärkta logistiska förutsättningar. Bland annat har en särskild utredning konstaterat att här finns optimala förutsättningar för en kombiterminal där gods kan överföras mellan väg och järnväg. En fortsatt expansion söderut förutsätter ett visst ianspråktagande av åkermark.

Kontakten med två transportleder innebär både möjligheter och begränsningar för hur området kan utvecklas. Det finns goda möjligheter att knyta samman de båda industriområdena via riksväg 32 och en kompletterande cirkulationsplats vid infarten. Det finns även förslag till en förlängning av Västra vägen fram till den planerade cirkulationsplatsen vid Stridabron.

Sammantaget skulle dessa åtgärder avsevärt stärka kopplingen mellan kommunens tre större industriområden – Höganloft/Hubbarp, Hjälmaryd samt Västra industriområdet. En sådan koppling har ett begränsat värde idag, men i ett scenario med kombiterminal i Hubbarp ökar kraven på ett bra transportnät för kortväga gods-transporter.

Emellertid är Hubbarp också ett av nyckelområdena i den pågående planeringen av den nya höghastighetsjärnvägen - Götalandsbanan. Ett av huvudalternativen innebär ytterligare 2 spår i området och eventuellt även en kopplingspunkt med stambanan. Detta förändrar förutsättningarna på ett radikalt vis men inte nödvändigtvis att planerna på industriexpansion och kombiterminal måste överges utan snarare att en annan markdisposition blir aktuell.

Rekommendationer och riktlinjer

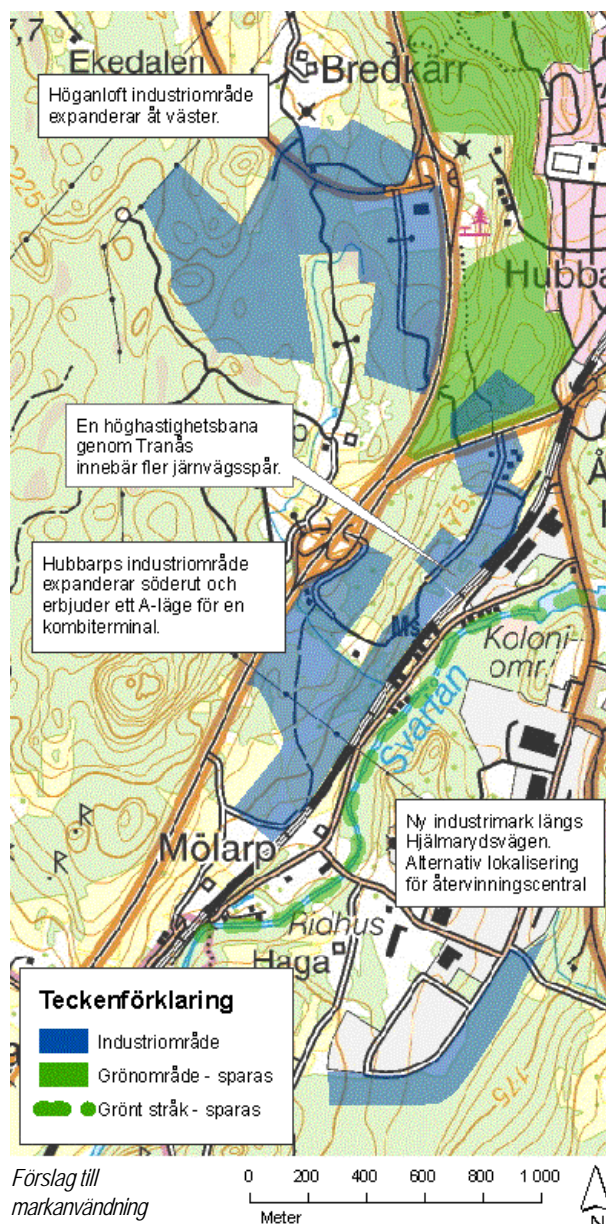
Höganloft och Hubbarp är kommunens huvudsakliga expansionsområden för framtida industrimark. En mindre utvidgning föreslås även för Hjälmaryd.

För Höganloft finns detaljplan och ytterligare expansion är i första hand möjlig västerut. Med tanke på att både Hubbarp och Höganloft får ett ansikte mot riksväg 32 bör det ställas höga krav på gestaltning och anpassning till omgivande naturmiljö.

För planeringen av Hubbarp återstår ett antal frågeställningar som måste klargöras innan beslut kan fattas om hur marken ska disponeras. Den stora frågan är Götalandsbanans lokalisering och utformning. Om dessa förutsättningar ändras kommer också kommunens ställningstagande att behöva omprövas.

Södra infarten med Höganloft till vänster och Hubbarp till höger

www.tranas.se

TRANÅS KOMMUN